

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 44, ст.416)

{Вводиться в дію Постановою ВР

№ 3544-XII від 21.10.93, ВВР, 1993, № 44, ст.417}

{В редакції Закону

№ 644-XIV від 13.05.99, ВВР, 1999, № 27, ст.221}

{Із змінами, внесеними згідно із Законом

№ 860-IV від 22.05.2003, ВВР, 2003, № 37, ст.300}

{В редакції Закону

№ 2435-IV від 02.03.2005, ВВР, 2005, № 16, ст.255}

{Із змінами, внесеними згідно із Законами

№ 2433-VI від 06.07.2010, ВВР, 2010, № 46, ст.538

№ 2926-VI від 13.01.2011, ВВР, 2011, № 31, ст.303

№ 5404-VI від 02.10.2012, ВВР, 2013, № 41, ст.550

№ 5463-VI від 16.10.2012, ВВР, 2014, № 4, ст.61

№ 1127-VII від 17.03.2014, ВВР, 2014, № 17, ст.595

№ 1169-VII від 27.03.2014, ВВР, 2014, № 20-21, ст.746

№ 1190-VII від 08.04.2014, ВВР, 2014, № 23, ст.871

№ 1194-VII від 09.04.2014, ВВР, 2014, № 25, ст.890

№ 1275-VII від 20.05.2014, ВВР, 2014, № 29, ст.942

№ 1575-VII від 03.07.2014, ВВР, 2014, № 35, ст.1178

№ 1614-VII від 25.07.2014, ВВР, 2014, № 36, ст.1194

№ 259-VIII від 18.03.2015, ВВР, 2015, № 22, ст.148

№ 267-VIII від 19.03.2015, ВВР, 2015, № 22, ст.151

№ 277-VIII від 07.04.2015, ВВР, 2015, № 24, ст.166

№ 339-VIII від 21.04.2015, ВВР, 2015, № 28, ст.238

№ 413-VIII від 14.05.2015, ВВР, 2015, № 26, ст.223

№ 570-VIII від 01.07.2015, ВВР, 2015, № 35, ст.340

№ 1387-VIII від 31.05.2016, ВВР, 2016, № 27, ст.522

№ 2226-VIII від 06.12.2017, ВВР, 2018, № 11, ст.55

№ 2581-VIII від 02.10.2018, *BBP*, 2018, № 46, *ст.371*
№ 2745-VIII від 06.06.2019, *BBP*, 2019, № 30, *ст.119*
№ 113-IX від 19.09.2019, *BBP*, 2019, № 42, *ст.238*
№ 1357-IX від 30.03.2021, *BBP*, 2021, № 29, *ст.234*
№ 2122-IX від 15.03.2022
№ 2132-IX від 15.03.2022
№ 2169-IX від 01.04.2022
№ 2196-IX від 14.04.2022
№ 2228-IX від 21.04.2022
№ 2491-IX від 29.07.2022
№ 2513-IX від 15.08.2022
№ 2732-IX від 04.11.2022, *BBP*, 2023, № 51, *ст.130*
№ 2849-IX від 13.12.2022, *BBP*, 2023, №№ 47-50, *ст.120*
№ 3161-IX від 28.06.2023, *BBP*, 2023, № 79, *ст.279*
№ 3441-IX від 08.11.2023
№ 3633-IX від 11.04.2024
№ 3916-IX від 21.08.2024
№ 4062-IX від 20.11.2024
№ 4170-IX від 19.12.2024
№ 4574-IX від 21.08.2025}

{Установити, що у 2016 році норми і положення абзацу шостого частини третьої статті 6 цього Закону застосовуються у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України, виходячи з наявних фінансових ресурсів державного і місцевих бюджетів та бюджету Фонду соціального страхування України, згідно із Законом № 928-VIII від 25.12.2015}

{У тексті Закону слова "центральный орган виконавчої влади з питань економічної політики" в усіх відмінках замінено словами "центральный орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері економічного розвитку" у відповідному відмінку згідно із Законом № 5463-VI від 16.10.2012}

{У тексті Закону слова "дитина-інвалід" та "інвалід" у всіх відмінках і числах замінено відповідно словами "дитина з інвалідністю" та "особа з інвалідністю" у відповідному відмінку і числі згідно із Законом № 2581-VIII від 02.10.2018}

{У тексті Закону слова "засоби масової інформації" в усіх відмінках і числах замінено словом "медіа" згідно із Законом № 2849-IX від 13.12.2022}

{У тексті Закону слова "Оперативно-рятувальна служба цивільного захисту" у всіх відмінках і числах замінено словами "сили цивільного захисту" у відповідному відмінку згідно із Законом № 3633-IX від 11.04.2024}

Цей Закон встановлює правові основи мобілізаційної підготовки та мобілізації в Україні, визначає засади організації цієї роботи, повноваження органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, а також обов'язки підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності (далі - підприємства,

установи і організації), повноваження і відповідальність посадових осіб та обов'язки громадян щодо здійснення мобілізаційних заходів.

Розділ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення основних термінів

У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються в такому значенні:

мобілізаційна підготовка - комплекс організаційних, політичних, економічних, фінансових, соціальних, правових та інших заходів, які здійснюються в мирний час з метою підготовки національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, а також правоохоронних органів спеціального призначення, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України та Державної спеціальної служби транспорту (далі - Збройні Сили України, інші військові формування), сил цивільного захисту, підприємств, установ і організацій до своєчасного й організованого проведення мобілізації та задоволення потреб оборони держави і захисту її території від можливої агресії, забезпечення життєдіяльності населення в особливий період;

{Абзац другий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законами № 2926-VI від 13.01.2011, № 1194-VII від 09.04.2014}

система управління мобілізаційною підготовкою - складова частина загальної системи управління державою, яка спрямовує діяльність органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, єдиної державної системи цивільного захисту на підготовку систем управління, засобів зв'язку, інформаційного забезпечення, а також фінансових і матеріально-технічних ресурсів, підприємств, установ і організацій до проведення мобілізації;

{Абзац третій статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5404-VI від 02.10.2012}

мобілізація - комплекс заходів, здійснюваних з метою планомірного переведення національної економіки, діяльності органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій на функціонування в умовах особливого періоду, а Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту - на організацію і штати воєнного часу. Мобілізація може бути загальною або частковою та проводиться відкрито чи приховано;

{Абзац четвертий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5404-VI від 02.10.2012; в редакції Закону № 3633-IX від 11.04.2024}

особливий період - період функціонування національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, сил оборони і сил безпеки, підприємств, установ і організацій, а також виконання громадянами України свого конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, що настає з моменту оголошення рішення про мобілізацію (крім цільової) або доведення його до виконавців стосовно прихованої мобілізації чи з моменту

введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях та охоплює час мобілізації, воєнний час і час демобілізації після закінчення воєнних дій;

{Абзац п'ятий статті 1 в редакції Закону № 3633-IX від 11.04.2024}

демобілізація - комплекс заходів, рішення про порядок і терміни проведення яких приймає Президент України, спрямованих на планомірне переведення національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій на роботу і функціонування в умовах мирного часу, а Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту - на організацію і штати мирного часу;

{Абзац шостий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5404-VI від 02.10.2012; в редакції Закону № 3633-IX від 11.04.2024}

мобілізаційний план - сукупність документів, які визначають зміст, обсяги, виконавців, порядок і строки здійснення заходів щодо мобілізаційного розгортання Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту, переведення національної економіки, діяльності органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, системи забезпечення життєдіяльності населення на функціонування в умовах особливого періоду;

{Абзац сьомий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5404-VI від 02.10.2012; в редакції Закону № 3633-IX від 11.04.2024}

мобілізаційні завдання (замовлення) - окремі вимоги мобілізаційного плану щодо номенклатури, обсягів виробництва необхідної продукції, утворення і підготовки до розгортання спеціальних формувань, а також затверджені в установленому порядку першочергові заходи мобілізаційної підготовки, які доводяться для виконання до центральних і місцевих органів виконавчої влади, інших державних органів, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування. До підприємств, установ і організацій, що залучаються до виконання мобілізаційних завдань (замовлень), мобілізаційні завдання (замовлення) доводяться на підставі затверджених основних показників мобілізаційного плану і договорів (контрактів), що укладаються в порядку, передбаченому законодавством;

{Абзац восьмий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2433-VI від 06.07.2010}

спеціальні формування - утворені в мирний час у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, підприємствами, установами і організаціями згідно з штатами і табелями до штатів автомобільні, авіаційні, водні, залізничні, медичні та інші формування, які після відповідної підготовки передаються під час мобілізації у встановленому порядку до Збройних Сил України, інших військових формувань для задоволення їх потреб, а також утворені відповідними центральними органами виконавчої влади - для забезпечення потреб галузей національної економіки;

основні показники мобілізаційного плану - розрахункові потреби держави на особливий період, сформовані в натуральному і вартісному обчисленні, для задоволення потреб Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту,

забезпечення функціонування національної економіки та системи забезпечення життєдіяльності населення;

мобілізаційні потужності - виробничі потужності підприємств, установ і організацій, які створюються в мирний час для виробництва продукції і задоволення інших потреб держави в особливий період. Мобілізаційні потужності не підлягають приватизації, у тому числі в разі ліквідації підприємств, установ, організацій. Рішення щодо передачі мобілізаційних потужностей іншим підприємствам, установам і організаціям приймаються органами виконавчої влади, іншими державними органами в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України;

оповіщення - доведення сигналів і повідомлень (директив, розпоряджень) до органів військового управління, центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій та населення про оголошення мобілізації, виклик громадян до територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, а також вручення (надсилання) повісток громадянам;

{Статтю 1 доповнено абзацом дванадцятим згідно із Законом № 3633-IX від 11.04.2024}

система військового обліку - сукупність систем військового обліку органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту, підприємств, установ і організацій, які структурно складаються із керівників як організаторів ведення військового обліку, служб персоналу (посадових осіб), які безпосередньо ведуть військовий облік, об'єктів військового обліку - призовників, військовозобов'язаних, резервістів та засобів автоматизації процесів ведення військового обліку з використанням необхідних баз даних (ресстрів), визначених цим Законом та іншими законами України;

{Статтю 1 доповнено абзацом тринадцятим згідно із Законом № 3633-IX від 11.04.2024}

частковий наряд - розпорядчий документ голови місцевої державної адміністрації, в якому встановлено під час мобілізації для керівників підприємств, установ та організацій усіх форм власності, а також суб'єктів господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності завдання з передачі Збройним Силам України, іншим військовим формуванням визначених транспортних засобів і спеціальної техніки, пункти збору та строки передачі.

{Статтю 1 доповнено абзацом чотирнадцятим згідно із Законом № 3633-IX від 11.04.2024}

Стаття 2. Правова основа мобілізаційної підготовки та мобілізації

Правовою основою мобілізаційної підготовки та мобілізації є Конституція України, Закон України "Про оборону України", цей та інші закони України, а також видані відповідно до них нормативно-правові акти.

Стаття 3. Основні принципи і зміст мобілізаційної підготовки та мобілізації

1. Мобілізаційна підготовка та мобілізація є складовими частинами комплексу заходів, які здійснюються з метою забезпечення оборони держави, за винятком цільової мобілізації.

2. Мобілізаційна підготовка та мобілізація здійснюються на основі таких принципів:

централізоване керівництво;

завчасність;

плановість;

комплексність і погодженість;

персональна відповідальність за виконання заходів щодо мобілізаційної підготовки та мобілізації;

додержання прав підприємств, установ і організацій та громадян;

гарантована достатність;

наукова обґрунтованість;

фінансова забезпеченість.

3. Зміст мобілізаційної підготовки становить:

правове регулювання у сфері мобілізаційної підготовки та мобілізації;

наукове і методичне забезпечення мобілізаційної підготовки та мобілізації;

визначення умов діяльності та підготовка органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій до роботи в умовах особливого періоду;

розроблення мобілізаційних планів, довготермінових і річних програм мобілізаційної підготовки;

підготовка Збройних Сил України, інших військових формувань до проведення мобілізації;

підготовка національної економіки та її галузей до переведення і функціонування в умовах особливого періоду;

підготовка єдиної державної системи цивільного захисту до функціонування в умовах особливого періоду;

{Абзац восьмий частини третьої статті 3 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5404-VI від 02.10.2012}

створення, розвиток та утримання мобілізаційних потужностей для задоволення потреб держави в особливий період;

утворення і підготовка до розгортання спеціальних формувань;

створення мобілізаційного резерву;

створення та утримання страхового фонду проектної, конструкторської і технологічної документації на продукцію мобілізаційного та оборонного призначення;

підготовка й утримання в належному стані техніки та об'єктів, призначених для передачі в разі мобілізації Збройним Силам України, іншим військовим формуванням;

забезпечення готовності системи управління державою до функціонування в особливий період;

планування і підготовка до нормованого (у разі необхідності) забезпечення населення продовольчими та непродовольчими товарами, медичним обслуговуванням, послугами зв'язку, транспорту, комунальними та побутовими послугами;

військовий облік призовників, військовозобов'язаних та резервістів;

{Абзац шістнадцятий частини третьої статті 3 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1357-IX від 30.03.2021}

підготовка та накопичення військово-навчених людських ресурсів призовників, військовозобов'язаних та резервістів для комплектування посад, передбачених штатами воєнного часу;

{Абзац сімнадцятий частини третьої статті 3 із змінами, внесеними згідно із Законами № 5404-VI від 02.10.2012, № 1357-IX від 30.03.2021}

бронювання військовозобов'язаних за органами державної влади, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами і організаціями на період мобілізації та на воєнний час;

підготовка керівного складу органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, єдиної державної системи цивільного захисту, підприємств, установ і організацій до дій у разі мобілізації;

{Абзац дев'ятнадцятий частини третьої статті 3 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5404-VI від 02.10.2012}

підвищення кваліфікації з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації керівників органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, працівників відповідних мобілізаційних підрозділів і працівників з питань мобілізаційної роботи;

проведення військово-економічних мобілізаційних навчань і тренувань;

перевірка та оцінка стану мобілізаційної готовності національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту, підприємств, установ і організацій, а також адміністративно-територіальних одиниць України;

{Абзац двадцять другий частини третьої статті 3 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5404-VI від 02.10.2012}

міжнародне співробітництво у сфері мобілізаційної підготовки;

підготовка фінансової системи держави до функціонування в умовах особливого періоду;

розробка і підготовка до запровадження стандартів особливого періоду;

планування і підготовка до технічного прикриття в особливий період об'єктів, споруд та транспортних магістралей оборонного і важливого загальнодержавного значення;

доведення основних показників мобілізаційного плану, укладання договорів (контрактів) на виконання підприємствами, установами і організаціями мобілізаційних завдань (замовлень), поставку матеріально-технічних ресурсів, виконання робіт та надання послуг в особливий період;

підготовка транспортної системи до забезпечення мобілізації;

підготовка до перерозподілу трудових ресурсів в особливий період;

інформаційне забезпечення;

підготовка до переведення редакцій друкованих медіа і телерадіоорганізацій до роботи під час мобілізації та у воєнний час.

4. Зміст мобілізації становить:

переведення національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, а також адміністративно-територіальних одиниць України на роботу в умовах особливого періоду;

переведення Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту на організацію і штати воєнного часу.

{Абзац третій частини четвертої статті 3 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5404-VI від 02.10.2012}

Розділ II

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ МОБІЛІЗАЦІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА МОБІЛІЗАЦІЇ

Стаття 4. Організація і порядок проведення мобілізаційної підготовки та мобілізації

1. Організація і порядок проведення мобілізаційної підготовки та мобілізації визначаються цим Законом, актами Президента України та Кабінету Міністрів України.

2. Загальна мобілізація проводиться одночасно на всій території України і стосується національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту, підприємств, установ і організацій.

{Частина друга статті 4 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5404-VI від 02.10.2012}

3. Часткова мобілізація може проводитися в окремих місцевостях держави, а також стосуватися певної частини національної економіки, Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту, підприємств, установ і організацій.

{Частина третя статті 4 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5404-VI від 02.10.2012}

{Частину четверту статті 4 виключено на підставі Закону № 5404-VI від 02.10.2012}

5. Вид, обсяги, порядок і строк проведення мобілізації визначаються Президентом України в рішенні про її проведення.

6. Рішення про проведення відкритої мобілізації має бути негайно оголошене через медіа.

7. Рішення про проведення прихованої мобілізації доводиться до органів державної влади, інших державних органів, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій по закритих каналах оповіщення в порядку, який визначається Президентом України.

8. З моменту оголошення мобілізації (крім цільової) чи введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях настає особливий період функціонування національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту, підприємств, установ і організацій.

На час особливого періоду дія будь-яких прийнятих до настання цього періоду нормативно-правових актів, що передбачають скорочення чисельності, обмеження комплектування або фінансування Збройних Сил України, інших військових формувань чи правоохоронних органів спеціального призначення, зупиняється.

{Частину восьму статті 4 доповнено абзацом другим згідно із Законом № 1275-VII від 20.05.2014}

9. Загальне керівництво у сфері мобілізаційної підготовки і мобілізації держави здійснюється Президентом України; організаційне керівництво мобілізаційною підготовкою і мобілізацією в Україні - Кабінетом Міністрів України; координація діяльності органів виконавчої влади з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації здійснюється Радою національної безпеки і оборони України.

Безпосереднє керівництво щодо реалізації заходів з мобілізаційної підготовки і мобілізації здійснюється в центральних органах виконавчої влади, інших державних органах їх керівниками, а в Збройних Силах України, інших військових формуваннях - центральними органами управління відповідних військових формувань.

Організація безпосередньої реалізації заходів з мобілізаційної підготовки та мобілізації на відповідній території чи сприяння їх виконанню здійснюється Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими органами виконавчої влади та виконавчими органами сільських, селищних, міських рад.

10. Порядок створення, розвитку, утримання, передачі, ліквідації і реалізації мобілізаційних потужностей визначається Кабінетом Міністрів України.

11. Порядок утворення спеціальних формувань, склад, мета, а також порядок їх передачі до Збройних Сил України та інших військових формувань під час проведення мобілізації визначаються Кабінетом Міністрів України.

12. Функції щодо координації планування, методологічного, методичного, наукового забезпечення мобілізаційної підготовки та мобілізації в органах виконавчої влади, інших державних органах, національній економіці здійснюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері економічного розвитку, якщо інше не передбачено законом.

13. Здійснення контролю за станом мобілізаційної підготовки та рівнем мобілізаційної готовності органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, а також підприємств, установ і організацій, для яких встановлено мобілізаційні завдання (замовлення), забезпечується керівником відповідного органу державної влади, іншого державного органу, органу місцевого самоврядування, а також підприємств, установ і організацій.

Порядок здійснення контролю за станом мобілізаційної підготовки та рівнем мобілізаційної готовності органів виконавчої влади, а також підприємств, установ і організацій, для яких встановлено мобілізаційні завдання (замовлення), визначається Кабінетом Міністрів України.

14. Співробітництво з іншими державами у сфері мобілізаційної підготовки здійснюється відповідно до міжнародних договорів України.

Стаття 5. Мобілізаційні підрозділи

1. Організація здійснення заходів з мобілізаційної підготовки та мобілізації і контроль за здійсненням цих заходів в органах державної влади, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях, які мають мобілізаційні завдання (замовлення), покладаються на їх мобілізаційні підрозділи або призначених працівників з питань мобілізаційної роботи.

2. Мобілізаційні підрозділи (працівники з питань мобілізаційної роботи) є складовою частиною системи управління мобілізаційною підготовкою.

3. Структура і штати мобілізаційних підрозділів центральних і місцевих органів виконавчої влади визначаються з урахуванням характеру та обсягу мобілізаційної роботи керівником відповідного органу виконавчої влади в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

4. Структура і штати мобілізаційних підрозділів інших державних органів визначаються їх керівниками з урахуванням характеру та обсягу мобілізаційної роботи.

5. Мобілізаційні підрозділи (посади працівників з питань мобілізаційної роботи) у структурі виконавчих органів сільських, селищних, міських рад утворюються рішеннями відповідних рад.

Чисельність працівників мобілізаційних підрозділів (працівників з питань мобілізаційної роботи) органів місцевого самоврядування визначають сільські, селищні, міські ради, а підприємств, установ і організацій - їх керівники за погодженням з відповідними центральними або місцевими органами виконавчої влади з урахуванням сфери діяльності, характеру та обсягу мобілізаційної роботи.

6. Мобілізаційні підрозділи та працівники з питань мобілізаційної роботи підпорядковуються безпосередньо керівникам відповідних органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій.

7. Забороняється об'єднання мобілізаційних підрозділів органів державної влади, інших державних органів з іншими структурними підрозділами цих органів та сумісництво працівників з питань мобілізаційної роботи, а також покладання на них функцій, які не пов'язані з розв'язанням поточних проблем мобілізаційної підготовки.

8. Порядок утворення, функції, права та обов'язки мобілізаційних підрозділів органів державної влади, інших державних органів, а також функції, права та обов'язки працівників з питань мобілізаційної роботи визначаються відповідно до цього Закону в [порядку](#), встановленому Кабінетом Міністрів України.

Стаття 6. Військово-транспортний обов'язок

1. Військово-транспортний обов'язок встановлюється з метою задоволення потреб Збройних Сил України, інших військових формувань на особливий період транспортними засобами (у тому числі водними) і технікою (далі - транспортні засоби) і поширюється на центральні та місцеві органи виконавчої влади, інші державні органи, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи і організації, у тому числі на залізниці, порти, пристані, аеропорти, нафтобази, автозаправні станції дорожнього господарства та інші підприємства, установи і організації, які забезпечують експлуатацію транспортних засобів, а також на громадян - власників транспортних засобів.

2. Порядок виконання військово-транспортного обов'язку, норми безоплатного залучення, вилучення та примусового відчуження транспортних засобів і техніки на період мобілізації та у воєнний час визначаються Кабінетом Міністрів України. Норми безоплатного залучення, вилучення та примусового відчуження транспортних засобів і техніки визначаються у відсотках за підприємством (установою, організацією) за галузями національної економіки.

Порядок відшкодування державою вартості майна чи збитків, яких зазнають центральні та місцеві органи виконавчої влади, інші державні органи, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи і організації, а також громадяни внаслідок вилучення чи примусового відчуження транспортних засобів в особливий період, визначається законом.

3. Виконання військово-транспортного обов'язку під час мобілізації здійснюється згідно з Мобілізаційним планом України шляхом безоплатного залучення транспортних засобів підприємств, установ та організацій усіх форм власності для забезпечення потреб Збройних Сил України, інших військових формувань на умовах їх повернення власникам після оголошення демобілізації.

Обсяги транспортних засобів за типами та марками, що планується залучити під час мобілізації, для підприємств, установ та організацій усіх форм власності встановлюються згідно з Мобілізаційним планом України місцевими державними адміністраціями за поданням територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки.

Залучення транспортних засобів під час мобілізації здійснюється територіальними центрами комплектування та соціальної підтримки, Центральним управлінням або

регіональними органами Служби безпеки України, відповідними підрозділами розвідувальних органів України на підставі рішень місцевих державних адміністрацій, що оформлюються відповідними розпорядженнями.

Приймання-передача транспортних засобів, залучених під час мобілізації, та їх повернення після оголошення демобілізації здійснюються на підставі актів приймання-передачі, в яких зазначаються відомості про власників, технічний стан, залишкову (балансову) вартість та інші необхідні відомості, що дають змогу ідентифікувати транспортні засоби.

Повернення транспортних засобів власнику здійснюється протягом 30 календарних днів з моменту оголошення демобілізації.

Порядок компенсації шкоди, завданої транспортним засобам внаслідок їх залучення під час мобілізації, визначається Кабінетом Міністрів України.

4. Міністерство внутрішніх справ України у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, забезпечує подання до територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки відомостей про зареєстровані транспортні засоби, які можуть бути призначені для доукомплектування Збройних Сил України та інших військових формувань в особливий період.

{Частина четверта статті 6 набирає чинності з 18.12.2024}

5. Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України, Державна служба морського і внутрішнього водного транспорту та судноплавства України у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, забезпечують подання до територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки відомостей про зареєстровані у Державному судновому реєстрі України та Судновій книзі України водні транспортні засоби, які можуть бути призначені для доукомплектування Збройних Сил України та інших військових формувань в особливий період.

{Частина п'ята статті 6 набирає чинності з 18.12.2024}

6. Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів визначає порядок і забезпечує надання до територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки відомостей про зареєстровані трактори, самохідні шасі, самохідні сільськогосподарські, дорожньо-будівельні машини, сільськогосподарську техніку, які можуть бути призначені для доукомплектування Збройних Сил України та інших військових формувань в особливий період.

7. З моменту оголошення загальної мобілізації транспортні засоби, які призначені для доукомплектування Збройних Сил України та інших військових формувань в особливий період та перебувають на військовому обліку у територіальних центрах комплектування та соціальної підтримки, забороняється відправляти за межі території України та до інших областей, передавати права власності на них юридичним особам або громадянам, в оренду (лізинг), надавати їх як предмет застави для виконання зобов'язань за договорами про надання кредиту та гарантії перед банківською установою, а також вчиняти інші дії, що унеможливають передачу таких транспортних засобів Збройним Силам України та іншим військовим формуванням. Відправлення таких транспортних засобів під час загальної мобілізації до суміжних областей дозволяється після повідомлення територіального центру

комплектування та соціальної підтримки про місце перебування транспортних засобів на строк не більше одного місяця.

{Установити, що положення частини сьомої статті 6 не поширюється на транспортні засоби та техніку, які призначені для доукомплектування Збройних Сил України та інших військових формувань в особливий період і перебувають на військовому обліку у територіальних центрах комплектування та соціальної підтримки та які на дату опублікування Закону № 3633-IX від 11.04.2024 були передані в оренду (лізинг) або надані як предмет застави для виконання зобов'язань за договорами про надання кредиту та гарантії перед банківською установою, згідно із Законом № 3633-IX від 11.04.2024}

8. Не підлягає передачі Збройним Силам України, іншим військовим формуванням транспортний засіб, що належить на праві власності громадянину, у разі відсутності у нього права власності на інші транспортні засоби.

{Стаття 6 із змінами, внесеними згідно із Законами № 1169-VII від 27.03.2014, № 1275-VII від 20.05.2014, № 1357-IX від 30.03.2021, № 2513-IX від 15.08.2022; в редакції Закону № 3633-IX від 11.04.2024}

Стаття 7. Фінансування мобілізаційної підготовки та мобілізації

1. Фінансування мобілізаційної підготовки здійснюється відповідно за рахунок коштів державного бюджету, місцевих бюджетів, коштів підприємств, установ і організацій.

{Частина перша статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5463-VI від 16.10.2012}

2. З державного бюджету відповідно до закону фінансуються заходи та роботи з мобілізаційної підготовки, які мають загальнодержавне значення.

3. З місцевих бюджетів фінансуються заходи та роботи з мобілізаційної підготовки місцевого значення.

4. За рахунок коштів підприємств, установ і організацій фінансуються заходи та роботи з мобілізаційної підготовки, що здійснюються за ініціативою самих підприємств, установ і організацій згідно з мобілізаційними планами.

5. Фінансування мобілізаційної підготовки та/або заходів з мобілізації може здійснюватися додатково за рахунок благодійних пожертв фізичних та юридичних осіб у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

{Статтю 7 доповнено новою частиною згідно із Законом № 1190-VII від 08.04.2014}

6. Видатки на здійснення заходів з мобілізаційної підготовки та мобілізації провадяться відповідно до вимог Бюджетного кодексу України та інших нормативно-правових актів.

Стаття 8. Стимулювання заходів з мобілізаційної підготовки

1. Амортизаційні відрахування на законсервовані мобілізаційні потужності, які не використовуються в поточному виробництві, а також на законсервовану техніку та транспортні засоби мобілізаційного призначення, які не експлуатуються, не здійснюються.

2. Порядок оплати робіт з мобілізаційної підготовки, які в мирний час проводяться підприємствами, установами і організаціями та громадянами, передбачається договорами (контрактами), укладеними з ними в порядку, передбаченому законами України, що регулюють питання закупівлі товарів і послуг для державних потреб.

Стаття 9. Захист інформації про мобілізаційну підготовку та мобілізацію

Організація робіт і захист інформації про мобілізаційну підготовку та мобілізацію здійснюються відповідно до вимог [Закону України](#) "Про державну таємницю" та інших нормативно-правових актів.

Розділ III

ПОВНОВАЖЕННЯ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ, ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ, КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ ТА ІНШИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ, ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ, ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У СФЕРІ МОБІЛІЗАЦІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА МОБІЛІЗАЦІЇ

Стаття 10. Верховна Рада України

Верховна Рада України відповідно до [Конституції України](#) здійснює законодавче регулювання питань мобілізаційної підготовки та мобілізації, визначає відповідні видатки з Державного бюджету України, затверджує протягом двох днів з моменту звернення Президента України укази про введення воєнного чи надзвичайного стану в Україні або в окремих її місцевостях, про загальну або часткову мобілізацію.

Стаття 11. Президент України

Відповідно до повноважень, визначених [Конституцією України](#), Президент України: здійснює загальне керівництво у сфері мобілізаційної підготовки та мобілізації держави;

визначає мету, завдання, вид, обсяги, порядок і строки проведення мобілізаційної підготовки та мобілізації;

забезпечує через Раду національної безпеки і оборони України координацію діяльності органів виконавчої влади, інших державних органів, Збройних Сил України, інших військових формувань у сфері мобілізаційної підготовки та мобілізації;

визначає структуру та затверджує мобілізаційний план України на особливий період, Положення про мобілізаційну підготовку Збройних Сил України, інших військових формувань, Положення про порядок проведення мобілізації в Україні;

надає (позбавляє) право на звільнення від призову на військову службу в разі мобілізації та у воєнний час громадянам або окремим категоріям громадян;

визначає порядок оголошення мобілізації;

приймає рішення про введення воєнного чи надзвичайного стану в Україні або в окремих її місцевостях, про загальну або часткову мобілізацію та про демобілізацію із внесенням їх на затвердження Верховною Радою України;

встановлює режим роботи органів державної влади, інших державних органів під час мобілізації та у воєнний час;

видає акти з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації.

Стаття 12. Кабінет Міністрів України

Кабінет Міністрів України:

здійснює заходи з організації забезпечення мобілізаційної підготовки та мобілізації в Україні в межах своїх повноважень, видає акти з цих питань;

організовує розроблення проекту мобілізаційного плану України на особливий період та подає його на затвердження Президентові України;

організовує наукове, методологічне, методичне та інформаційне забезпечення мобілізаційної підготовки та мобілізації;

розробляє проекти актів, які мають бути введені в дію під час мобілізації та у воєнний час;

затверджує Положення про мобілізаційну підготовку національної економіки України;

визначає порядок управління національною економікою України та заходи із забезпечення її функціонування в особливий період;

визначає і затверджує основні показники мобілізаційного плану національної економіки та мобілізаційні завдання (замовлення) центральним і місцевим органам виконавчої влади, іншим державним органам, Раді міністрів Автономної Республіки Крим на особливий період;

визначає джерела і порядок фінансування заходів мобілізаційної підготовки та мобілізації;

створює мобілізаційний резерв матеріально-технічних і сировинних ресурсів;

встановлює [порядок розбронювання матеріальних цінностей мобілізаційного резерву, а також порядок їх відпуску в особливий період](#);

встановлює порядок створення, розвитку, утримання, передачі, ліквідації і реалізації мобілізаційних потужностей;

організовує роботу, пов'язану із створенням страхового фонду документації на продукцію мобілізаційного та оборонного призначення;

розробляє проекти довготермінових державних програм формування страхового фонду документації на продукцію мобілізаційного та оборонного призначення;

погоджує довготермінові та річні програми мобілізаційної підготовки державних органів, Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя;

визначає порядок укладання договорів (контрактів) на виконання підприємствами, установами і організаціями мобілізаційних завдань (замовлень), зокрема на поставку матеріально-технічних ресурсів, виконання робіт та надання послуг, у тому числі щодо

поставки готової продукції, забезпечення виконання зазначених завдань (замовлень) матеріально-технічними ресурсами, а також щодо їх фінансування;

визначає порядок передачі органами виконавчої влади, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування мобілізаційних завдань (замовлень) підприємств, установ і організацій, які підлягають ліквідації (реорганізації), іншим підприємствам, установам і організаціям, що залучаються до виконання мобілізаційних завдань (замовлень);

визначає і затверджує норми безоплатного залучення, вилучення та примусового відчуження транспортних засобів і техніки на період мобілізації та у воєнний час;

{Абзац вісімнадцятий статті 12 в редакції Закону № 1275-VII від 20.05.2014; із змінами, внесеними згідно із Законом № 3633-IX від 11.04.2024}

під час оголошення мобілізації здійснює контроль у межах своїх повноважень за здійсненням заходів щодо переведення Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту на організацію і штати воєнного часу;

{Абзац дев'ятнадцятий статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5404-VI від 02.10.2012; в редакції Закону № 3633-IX від 11.04.2024}

організовує в разі оголошення мобілізації переведення національної економіки на функціонування в умовах особливого періоду;

організовує бронювання військовозобов'язаних за органами державної влади, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами і організаціями на період мобілізації та на воєнний час;

організовує роботу і взаємодію центральних і місцевих органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, інших державних органів у питаннях мобілізаційної підготовки та мобілізації;

визначає порядок проведення перевірок стану та оцінки мобілізаційної готовності національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, адміністративно-територіальних одиниць України;

здійснює контроль за мобілізаційною підготовкою в Україні в межах своїх повноважень та проводить кадрову політику щодо мобілізаційних підрозділів (працівників з питань мобілізаційної роботи);

встановлює статистичну звітність у сфері мобілізаційної підготовки, щорічно доповідає Президенту України про стан мобілізаційної готовності держави;

у разі необхідності ініціює питання про надання пільг підприємствам, установам і організаціям, для яких встановлено мобілізаційні завдання (замовлення);

розробляє порядок відшкодування державою вартості майна, яке було примусово відчужено у підприємств, установ і організацій та громадян, які надають в установленому порядку під час мобілізації будівлі, споруди, транспортні засоби та інше майно, що є їх власністю, Збройним Силам України, іншим військовим формуванням;

{Абзац двадцять сьомий статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом № 3633-IX від 11.04.2024}

планує і проводить військово-економічні мобілізаційні навчання та тренування;

організовує підвищення кваліфікації з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації керівників органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, працівників мобілізаційних підрозділів та працівників з питань мобілізаційної роботи;

визначає порядок утворення і підготовки до розгортання спеціальних формувань;

забезпечує виконання законів України, інших нормативно-правових актів з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації;

організовує виконання зобов'язань за міжнародними договорами України про співробітництво у сфері мобілізаційної підготовки;

організовує міждержавну кооперацію з питань військово-технічного співробітництва у сфері мобілізаційної підготовки;

визначає перелік заходів відбудовного періоду після закінчення воєнних дій та строки їх здійснення.

{Статтю 12 доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2132-IX від 15.03.2022}

Стаття 13. Повноваження центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері економічного розвитку

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері економічного розвитку:

здійснює методологічне та методичне забезпечення мобілізаційної підготовки національної економіки;

здійснює координацію планування, методологічне забезпечення розроблення проектів мобілізаційних планів та довготермінових і річних програм мобілізаційної підготовки в органах виконавчої влади, інших державних органах;

бере участь у розробленні проектів законодавчих та інших нормативно-правових актів з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації;

розробляє і подає Кабінету Міністрів України проект мобілізаційного плану національної економіки України на особливий період;

бере участь у формуванні бюджету держави на особливий період;

на основі аналізу стану мобілізаційної готовності національної економіки України подає щорічну доповідь Кабінету Міністрів України;

узагальнює потреби Збройних Сил України та інших військових формувань і розробляє мобілізаційні завдання (замовлення) виходячи з економічних можливостей держави;

розробляє критерії оцінок рівнів мобілізаційної готовності національної економіки України та підприємств, установ і організацій, яким встановлені мобілізаційні завдання (замовлення);

бере участь у розробленні проектів державних програм економічного і соціального розвитку України з метою урахування мобілізаційних потреб держави;

координує роботу щодо підготовки пропозицій до проектів державних програм економічного і соціального розвитку України в частині мобілізаційної підготовки;

узагальнює практику застосування актів законодавства з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавства та в установленому порядку вносить їх на розгляд Кабінету Міністрів України.

{Стаття 13 в редакції Закону № 5463-VI від 16.10.2012; зміни до статті 13 див. в Законі № 5404-VI від 02.10.2012}

Стаття 13¹. Повноваження центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері економічного розвитку

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері економічного розвитку:

проводить аналіз економічного і військово-економічного потенціалів національної економіки;

бере участь у розробленні проектів законодавчих та інших нормативно-правових актів з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації;

координує роботу щодо створення, розвитку, утримання, передачі, ліквідації і реалізації мобілізаційних потужностей;

координує роботу щодо створення мобілізаційного резерву матеріально-технічних і сировинних ресурсів;

організовує наукове забезпечення заходів мобілізаційної підготовки національної економіки та формує завдання для проведення наукових досліджень з цих питань;

аналізує стан мобілізаційної готовності національної економіки України, подає в установленому порядку пропозиції до щорічної доповіді Кабінету Міністрів України;

визначає потреби (обсяги) центральних і місцевих органів виконавчої влади у фінансуванні заходів з мобілізаційної підготовки для їх включення до проекту Державного бюджету України на відповідний рік;

здійснює контроль за станом мобілізаційної готовності національної економіки України та підприємств, установ і організацій, яким встановлені мобілізаційні завдання (замовлення);

зводить баланс та проводить економічний аналіз основних показників розвитку національної економіки на особливий період;

подає в установленому порядку пропозиції до проектів державних програм економічного і соціального розвитку України з метою урахування мобілізаційних потреб держави;

координує роботу з утворення та підготовки спеціальних формувань, призначених для передачі до Збройних Сил України та інших військових формувань під час проведення мобілізації;

здійснює контроль за виконанням довготермінових і річних програм мобілізаційної підготовки національної економіки;

організовує бронювання військовозобов'язаних на період мобілізації та на воєнний час, забезпечує надання звітності з питань бронювання військовозобов'язаних у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України;

бере участь в узагальненні практики застосування актів законодавства з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації, розробляє та подає в установленому порядку пропозиції щодо вдосконалення такого законодавства.

{Закон доповнено статтею 13¹ згідно із Законом № 5463-VI від 16.10.2012}

Стаття 14. Повноваження Міністерства оборони України

1. Міністерство оборони України:

організовує планування, методологічне, методичне, наукове, фінансове та матеріально-технічне забезпечення заходів мобілізаційної підготовки та мобілізації у Збройних Силах України;

забезпечує накопичення в непорушному запасі озброєння, військової техніки, інших матеріально-технічних засобів, продовольства, речового та іншого майна;

організовує та забезпечує створення мобілізаційних резервів на підприємствах, в установах і організаціях, що належать до сфери управління Міністерства оборони України, відповідно до завдань, визначених Кабінетом Міністрів України;

планує, координує та забезпечує у межах компетенції виконання робіт з формування, ведення, закладання та використання страхового фонду документації на продукцію мобілізаційного та оборонного призначення;

розробляє пропозиції щодо створення, розвитку, утримання, передачі, ліквідації та реалізації мобілізаційних потужностей на підприємствах, в установах і організаціях, які належать до сфери управління Міністерства оборони України;

забезпечує проведення мобілізації та демобілізації у Збройних Силах України і бере участь у забезпеченні мобілізації та демобілізації в інших військових формуваннях;

забезпечує формування військово-технічної політики та пропозицій щодо мобілізаційних завдань (замовлень) на створення, виробництво та ремонт озброєння, військової техніки, інших матеріально-технічних засобів;

здійснює контроль за станом мобілізаційної готовності у Збройних Силах України та за мобілізаційною готовністю підприємств, установ і організацій, яким встановлено

мобілізаційні завдання (замовлення) для задоволення потреб Збройних Сил України, інших військових формувань;

бере участь у розробленні проектів законів та інших нормативно-правових актів з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації у Збройних Силах України, інших військових формуваннях;

укладає у встановленому порядку договори (контракти) на виконання мобілізаційних завдань (замовлень) з підприємствами, установами і організаціями, які залучаються ним до виконання мобілізаційних завдань (замовлень), та підприємствами, які здійснюють поставку військової продукції;

організовує розроблення проекту мобілізаційного плану Збройних Сил України, інших військових формувань та подає його до Кабінету Міністрів України;

організовує розроблення пропозицій щодо потреб Збройних Сил України на особливий період, інших військових формувань, які включені до схеми мобілізаційного розгортання, виходячи з економічних можливостей держави;

бере участь у розробленні мобілізаційного плану держави, плануванні мобілізаційної підготовки у відповідних центральних органах виконавчої влади з питань забезпечення потреб Збройних Сил України.

2. Міністерство оборони України через Генеральний штаб Збройних Сил України:

розробляє схему мобілізаційного розгортання Збройних Сил України та спеціальних формувань, призначених для передачі під час мобілізації до Збройних Сил України, а також організовує розроблення схеми мобілізаційного розгортання інших військових формувань та спеціальних формувань, призначених для передачі до інших військових формувань під час мобілізації;

розробляє проект мобілізаційного плану Збройних Сил України, інших військових формувань;

планує і здійснює методичне та наукове забезпечення мобілізаційної підготовки, мобілізації і демобілізації у Збройних Силах України, інших військових формуваннях;

планує в мирний час накопичення в непорушному запасі озброєння, військової техніки, інших матеріально-технічних засобів, продовольства, речового та іншого майна і створення резерву військово-навчених людських ресурсів на період мобілізації та на воєнний час;

визначає потреби Збройних Сил України на особливий період, узагальнює потреби інших військових формувань, які включені до схеми мобілізаційного розгортання, виходячи з економічних можливостей держави;

бере участь у формуванні військово-технічної політики;

готує пропозиції щодо мобілізаційних завдань (замовлень) на створення, виробництво та ремонт озброєння, військової техніки, інших матеріально-технічних засобів;

разом з центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, Службою безпеки України, розвідувальними органами України

забезпечує функціонування системи військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів;

планує і здійснює управління заходами щодо мобілізації та демобілізації у Збройних Силах України; бере участь у проведенні мобілізації та демобілізації в інших військових формуваннях;

розробляє штати і табелі до штатів оснащення матеріально-технічними засобами спеціальних формувань, призначених для передачі під час мобілізації до Збройних Сил України; бере участь у розробленні штатів і табелів до штатів щодо оснащення матеріально-технічними засобами спеціальних формувань, призначених для передачі до інших військових формувань під час мобілізації;

бере участь в укладанні в установленому порядку договорів (контрактів) на виконання мобілізаційних завдань (замовлень) з підприємствами, установами і організаціями, які залучаються ним до виконання мобілізаційних завдань (замовлень), і підприємствами, які здійснюють поставку військової продукції;

планує і організовує підготовку та перепідготовку військовозобов'язаних та резервістів (крім військовозобов'язаних та резервістів Служби безпеки України, розвідувальних органів України).

{Текст статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1357-IX від 30.03.2021; в редакції Закону № 3633-IX від 11.04.2024}

Стаття 15. Повноваження інших центральних органів виконавчої влади та інших державних органів

Центральні органи виконавчої влади та інші державні органи:

розробляють мобілізаційні плани, довготермінові і річні програми мобілізаційної підготовки у відповідних сферах управління та галузях національної економіки;

здійснюють методологічне, методичне і наукове забезпечення мобілізаційної підготовки та мобілізації у відповідній сфері управління та галузі національної економіки;

планують, організовують і контролюють мобілізаційну підготовку у відповідній сфері управління, галузі національної економіки та здійснюють заходи щодо переведення її на функціонування в умовах особливого періоду;

забезпечують державне регулювання мобілізаційної підготовки у відповідній сфері управління та галузі національної економіки, керують мобілізаційною підготовкою підприємств, установ і організацій, що належать до сфери їх управління або залучаються ними до виконання мобілізаційних завдань (замовлень);

визначають у відповідній сфері управління, галузі національної економіки можливості щодо задоволення потреб Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту, національної економіки та забезпечення життєдіяльності населення в умовах особливого періоду;

{Абзац шостий статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5404-VI від 02.10.2012}

визначають потреби (обсяги) у фінансуванні заходів з мобілізаційної підготовки;

утворюють мобілізаційні підрозділи;

здійснюють заходи щодо забезпечення виконання мобілізаційних планів, довготермінових і річних програм мобілізаційної підготовки у відповідній сфері управління та галузі національної економіки;

доводять (встановлюють) мобілізаційні завдання (замовлення) до підприємств, установ і організацій, що належать до сфери їх управління або залучаються ними до виконання мобілізаційних завдань (замовлень);

{Абзац десятий статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2433-VI від 06.07.2010}

укладають договори (контракти) про виконання мобілізаційних завдань (замовлень) з підприємствами, установами і організаціями, що належать до сфери їх управління або залучаються ними до виконання мобілізаційних завдань (замовлень);

забезпечують виконання підприємствами, установами і організаціями мобілізаційних завдань (замовлень) відповідно до укладених договорів (контрактів);

вносять у межах своїх повноважень до Кабінету Міністрів України пропозиції щодо формування довготермінових і річних програм мобілізаційної підготовки;

у разі ліквідації (реорганізації) підприємств, установ і організацій, для яких встановлено мобілізаційні завдання (замовлення), здійснюють заходи щодо передачі таких завдань (замовлень) іншим підприємствам, установам, організаціям у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України;

організують під час мобілізації здійснення комплексу заходів щодо переведення підприємств, установ і організацій, що належать до сфери їх управління, на роботу в умовах особливого періоду;

надають центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері економічного розвитку, пропозиції щодо бронювання у відповідних сферах управління військовозобов'язаних на період мобілізації та на воєнний час; організовують їх бронювання; забезпечують надання звітності з питань бронювання військовозобов'язаних у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України;

{Абзац шістнадцятий статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5463-VI від 16.10.2012}

забезпечують разом з Міністерством оборони України, Службою безпеки України та розвідувальними органами України функціонування системи військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів;

{Абзац сімнадцятий статті 15 в редакції Закону № 1357-IX від 30.03.2021; із змінами, внесеними згідно із Законом № 3633-IX від 11.04.2024}

організують підвищення кваліфікації працівників мобілізаційних підрозділів та працівників з питань мобілізаційної роботи;

організують створення, розвиток, утримання, передачу, ліквідацію та реалізацію мобілізаційних потужностей на підприємствах, в установах і організаціях, що належать до сфери їх управління або залучаються ними до виконання мобілізаційних завдань (замовлень);

організують створення, формування і ведення страхового фонду документації на продукцію мобілізаційного та оборонного призначення;

розробляють в установленому порядку програми створення страхового фонду документації на продукцію мобілізаційного та оборонного призначення;

здійснюють контроль за створенням, зберіганням та обслуговуванням мобілізаційного резерву матеріально-технічних і сировинних ресурсів на підприємствах, в установах і організаціях, що належать до сфери їх управління або залучаються ними до виконання мобілізаційних завдань (замовлень);

розробляють і в межах наданих повноважень затверджують, подають в установленому порядку на затвердження нормативно-правові акти з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації у відповідній сфері управління, галузі національної економіки;

{Абзац двадцять третій статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5463-VI від 16.10.2012}

формують проекти основних показників мобілізаційних планів у відповідній сфері управління, галузі національної економіки;

забезпечують виконання законів України та інших нормативно-правових актів з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації;

подають центральному органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері економічного розвитку, щорічну доповідь про стан мобілізаційної готовності відповідних сфер управління, галузей національної економіки та про хід виконання довготермінових і річних програм мобілізаційної підготовки у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

взаємодіють з центральними і місцевими органами виконавчої влади, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації і одержують від них в установленому законодавством порядку інформацію, документи і матеріали, необхідні для виконання мобілізаційних завдань (замовлень);

надають інформацію Раді міністрів Автономної Республіки Крим, місцевим органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування з питань, що належать до їх компетенції, про характер мобілізаційних завдань (замовлень), встановлених ними для підприємств, установ і організацій, які знаходяться на їх території.

Стаття 16. Повноваження Ради міністрів Автономної Республіки Крим

Рада міністрів Автономної Республіки Крим:

формує проект основних показників мобілізаційного плану Автономної Республіки Крим;

розробляє мобілізаційний план, довготермінові і річні програми мобілізаційної підготовки Автономної Республіки Крим;

здійснює методичне забезпечення мобілізаційної підготовки та мобілізації органів влади Автономної Республіки Крим;

керує мобілізаційною підготовкою органів влади Автономної Республіки Крим;

планує, організовує і контролює мобілізаційну підготовку в Автономній Республіці Крим, переведення галузей економіки республіки на функціонування в умовах особливого періоду;

визначає можливості економіки Автономної Республіки Крим щодо задоволення потреб Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту, національної економіки та забезпечення життєдіяльності населення в умовах особливого періоду;

{Абзац сьомий статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5404-VI від 02.10.2012}

визначає потреби (обсяги) у фінансуванні заходів з мобілізаційної підготовки;

утворює мобілізаційні підрозділи;

здійснює заходи щодо забезпечення виконання мобілізаційного плану, довготермінових і річних програм мобілізаційної підготовки;

доводить (встановлює) мобілізаційні завдання (замовлення) до інших органів влади Автономної Республіки Крим;

забезпечує виконання підприємствами, установами і організаціями мобілізаційних завдань (замовлень) відповідно до укладених договорів (контрактів);

вносить у межах своїх повноважень до Кабінету Міністрів України пропозиції щодо формування довготермінових і річних програм мобілізаційної підготовки;

забезпечує разом з Міністерством оборони України, Службою безпеки України та розвідувальними органами України функціонування системи військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів; організовує бронювання військовозобов'язаних на період мобілізації та на воєнний час, забезпечує надання звітності з питань бронювання військовозобов'язаних у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України;

{Абзац чотирнадцятий статті 16 в редакції Закону № 1357-IX від 30.03.2021; із змінами, внесеними згідно із Законом № 3633-IX від 11.04.2024}

забезпечує надання територіальним центрам комплектування та соціальної підтримки, Центральному управлінню та/або регіональним органам Служби безпеки України, відповідним підрозділам розвідувальних органів України відомостей про реєстрацію, банкрутство (ліквідацію) підприємств, установ і організацій згідно із законодавством;

{Абзац п'ятнадцятий статті 16 в редакції Закону № 1357-IX від 30.03.2021; із змінами, внесеними згідно із Законом № 3633-IX від 11.04.2024}

організовує підвищення кваліфікації працівників мобілізаційних підрозділів та працівників з питань мобілізаційної роботи;

організовує створення, розвиток, утримання, передачу, ліквідацію та реалізацію мобілізаційних потужностей;

організовує створення, формування і ведення страхового фонду документації на продукцію мобілізаційного та оборонного призначення;

здійснює контроль за створенням, зберіганням та обслуговуванням мобілізаційного резерву матеріально-технічних і сировинних ресурсів;

подає центральному органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері економічного розвитку, щорічну доповідь про стан мобілізаційної готовності Автономної Республіки Крим та про хід виконання довготермінових і річних програм мобілізаційної підготовки в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

одержує від центральних органів виконавчої влади необхідну інформацію з питань, що належать до їх компетенції, про характер мобілізаційних завдань (замовлень), встановлених підприємствам, установам і організаціям, що знаходяться на території Автономної Республіки Крим, з метою планування раціонального використання людських і матеріальних ресурсів під час мобілізації та у воєнний час;

організовує під час мобілізації в установленому порядку своєчасне оповіщення та забезпечує прибуття громадян, які залучаються до виконання обов'язку щодо мобілізації у порядку, визначеному **частинами третьою - п'ятою статті 22** цього Закону, транспортних засобів та техніки на збірні пункти та у військові частини шляхом вжиття відповідних інформаційних та організаційно-технічних заходів, виділення будівель, споруд, земельних ділянок, транспортних та інших матеріально-технічних засобів і надання послуг Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, силам цивільного захисту відповідно до мобілізаційного плану, а також виконання завдань, визначених Генеральним штабом Збройних Сил України;

{Абзац двадцять другий статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5404-VI від 02.10.2012; в редакції Закону № 3633-IX від 11.04.2024}

забезпечує виконання законів України та інших нормативно-правових актів з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації.

Стаття 17. Місцеві органи виконавчої влади

Місцеві органи виконавчої влади:

беруть участь у формуванні проектів основних показників мобілізаційного плану;

розробляють мобілізаційні плани, довготермінові та річні програми мобілізаційної підготовки у відповідних регіонах;

здійснюють методичне забезпечення мобілізаційної підготовки та мобілізації органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, які залучаються ними до виконання мобілізаційних завдань (замовлень);

планують, організовують і контролюють мобілізаційну підготовку на території відповідних адміністративно-територіальних одиниць та переведення їх економіки на функціонування в умовах особливого періоду;

керують мобілізаційною підготовкою на території відповідних адміністративно-територіальних одиниць, контролюють стан мобілізаційної готовності підприємств, установ і організацій, які залучаються ними до виконання мобілізаційних завдань (замовлень);

визначають можливості адміністративно-територіальних одиниць щодо задоволення потреб Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту, національної економіки та забезпечення життєдіяльності населення в умовах особливого періоду;

{Абзац сьомий статті 17 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5404-VI від 02.10.2012}

визначають потреби (обсяги) у фінансуванні заходів з мобілізаційної підготовки;

утворюють мобілізаційні підрозділи;

здійснюють заходи щодо забезпечення виконання мобілізаційних планів, довготермінових і річних програм мобілізаційної підготовки;

доводять (встановлюють) мобілізаційні завдання (замовлення) до органів місцевого самоврядування, а в разі потреби також до місцевих органів виконавчої влади нижчого рівня з передачею їм необхідних фінансових ресурсів;

{Абзац одинадцятий статті 17 в редакції Закону № 2433-VI від 06.07.2010}

доводять розпорядження про виконання мобілізаційних завдань (замовлень) до підприємств, установ і організацій, які залучаються ними до виконання мобілізаційних завдань (замовлень), та укладають з ними договори (контракти);

забезпечують виконання підприємствами, установами і організаціями, які знаходяться на території відповідних адміністративно-територіальних одиниць, мобілізаційних завдань (замовлень);

вносять у межах своїх повноважень до Кабінету Міністрів України пропозиції щодо формування довготермінових і річних програм мобілізаційної підготовки;

у разі ліквідації (реорганізації) підприємств, установ і організацій, які залучаються ними до виконання мобілізаційних завдань (замовлень), здійснюють заходи щодо передачі таких завдань (замовлень) іншим підприємствам, установам і організаціям у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України;

організують під час мобілізації здійснення комплексу заходів щодо переведення підприємств, установ і організацій, які залучаються ними до виконання мобілізаційних завдань (замовлень), на роботу в умовах особливого періоду;

забезпечують разом з територіальними центрами комплектування та соціальної підтримки, Центральним управлінням та/або регіональними органами Служби безпеки України, відповідними підрозділами розвідувальних органів України функціонування

системи військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів, організовують, забезпечують бронювання військовозобов'язаних на період мобілізації та на воєнний час, забезпечують надання звітності з питань бронювання військовозобов'язаних у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України;

{Абзац сімнадцятий статті 17 в редакції Закону № 1357-IX від 30.03.2021; із змінами, внесеними згідно із Законом № 3633-IX від 11.04.2024}

забезпечують надання територіальним центрам комплектування та соціальної підтримки, Центральному управлінню та/або регіональним органам Служби безпеки України, відповідним підрозділам розвідувальних органів України відомостей про реєстрацію, банкрутство (ліквідацію) підприємств, установ і організацій згідно із законодавством;

{Абзац вісімнадцятий статті 17 в редакції Закону № 1357-IX від 30.03.2021; із змінами, внесеними згідно із Законом № 3633-IX від 11.04.2024}

сприяють територіальним центрам комплектування та соціальної підтримки, Центральному управлінню та/або регіональним органам Служби безпеки України, відповідним підрозділам розвідувальних органів України у їхній роботі в мирний час та в особливий період;

{Абзац дев'ятнадцятий статті 17 в редакції Закону № 1357-IX від 30.03.2021; із змінами, внесеними згідно із Законом № 3633-IX від 11.04.2024}

організують підвищення кваліфікації працівників мобілізаційних підрозділів та працівників з питань мобілізаційної роботи;

організують створення, розвиток, утримання, передачу, ліквідацію та реалізацію мобілізаційних потужностей на підприємствах, в установах і організаціях, які залучаються ними до виконання мобілізаційних завдань (замовлень);

організують створення, формування і ведення страхового фонду документації на продукцію мобілізаційного та оборонного призначення;

здійснюють контроль за створенням, зберіганням та обслуговуванням мобілізаційного резерву матеріально-технічних і сировинних ресурсів на підприємствах, в установах і організаціях, які залучаються ними до виконання мобілізаційних завдань (замовлень);

здійснюють під час мобілізації в установленому порядку своєчасне оповіщення, забезпечують прибуття громадян, які залучаються до виконання обов'язку щодо мобілізації у порядку, визначеному **частинами третьою - п'ятою** статті 22 цього Закону, транспортних засобів та техніки на збірні пункти та у військові частини шляхом вжиття відповідних інформаційних та організаційно-технічних заходів, виділення будівель, споруд, земельних ділянок, транспортних та інших матеріально-технічних засобів і надання послуг Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, силам цивільного захисту відповідно до мобілізаційних планів, а також виконання завдань, визначених Генеральним штабом Збройних Сил України;

{Абзац двадцять четвертий статті 17 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5404-VI від 02.10.2012; в редакції Закону № 3633-IX від 11.04.2024}

забезпечують виконання законів України та інших нормативно-правових актів з питань мобілізаційної підготовки і мобілізації;

подають центральному органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері економічного розвитку, щорічну доповідь про стан мобілізаційної готовності на території області, міст Києва і Севастополя та про хід виконання довготермінових і річних програм мобілізаційної підготовки в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

одержують від центральних органів виконавчої влади необхідну інформацію з питань, що належать до їх компетенції, а також про характер мобілізаційних завдань (замовлень), встановлених підприємствам, установам і організаціям, що знаходяться на території відповідних адміністративно-територіальних одиниць, з метою планування раціонального використання людських і матеріальних ресурсів під час мобілізації та у воєнний час.

{Стаття 17 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2433-VI від 06.07.2010}

Стаття 18. Органи місцевого самоврядування

Виконавчі органи сільських, селищних, міських рад:

планують, організовують і забезпечують мобілізаційну підготовку та мобілізацію на території відповідних населених пунктів;

беруть участь у формуванні проектів основних показників мобілізаційного плану;

розробляють мобілізаційні плани, довготермінові і річні програми мобілізаційної підготовки;

забезпечують на території відповідних населених пунктів виконання мобілізаційних завдань (замовлень) підприємствами, установами і організаціями, які залучаються ними до виконання цих завдань (замовлень);

{Абзац п'ятий статті 18 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2433-VI від 06.07.2010}

здійснюють під час оголошення мобілізації заходи щодо переведення підприємств, установ і організацій, які знаходяться на території відповідних населених пунктів, на роботу в умовах особливого періоду;

доводять розпорядження про виконання мобілізаційних завдань (замовлень) до підприємств, установ і організацій, які знаходяться на території відповідних населених пунктів і залучаються до виконання мобілізаційних завдань (замовлень), та укладають з ними договори (контракти);

{Абзац сьомий статті 18 в редакції Закону № 2433-VI від 06.07.2010}

керують та здійснюють контроль за мобілізаційною підготовкою підприємств, установ і організацій, які залучаються ними до виконання мобілізаційних завдань (замовлень);

{Абзац восьмий статті 18 в редакції Закону № 2433-VI від 06.07.2010}

здійснюють контроль за створенням, зберіганням та обслуговуванням мобілізаційного резерву матеріально-технічних і сировинних ресурсів на підприємствах, в установах і

організаціях, що перебувають у комунальній власності або залучаються ними до виконання мобілізаційних завдань (замовлень);

у разі ліквідації (реорганізації) підприємств, установ і організацій, що перебувають у комунальній власності і яким встановлено мобілізаційні завдання (замовлення) або які залучаються до їх виконання, здійснюють заходи щодо передачі таких завдань (замовлень) іншим підприємствам, установам і організаціям, які знаходяться на території відповідних населених пунктів, у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України;

здійснюють під час мобілізації в установленому порядку своєчасне оповіщення та забезпечують прибуття громадян, які залучаються до виконання обов'язку щодо мобілізації у порядку, визначеному **частинами третьою - п'ятою** статті 22 цього Закону, транспортних засобів та техніки на збірні пункти та у військові частини шляхом вжиття відповідних інформаційних та організаційно-технічних заходів, виділення будівель, споруд, земельних ділянок, транспортних та інших матеріально-технічних засобів і надання послуг Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, силам цивільного захисту відповідно до мобілізаційних планів, а також виконання завдань, визначених Генеральним штабом Збройних Сил України;

{Абзац одинадцятий статті 18 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5404-VI від 02.10.2012; в редакції Закону № 3633-IX від 11.04.2024}

забезпечують на території відповідних населених пунктів ведення персонально-первинного військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів, бронювання військовозобов'язаних на період мобілізації та на воєнний час і надання звітності щодо бронювання військовозобов'язаних у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України;

{Абзац дванадцятий статті 18 в редакції Закону № 1357-IX від 30.03.2021; із змінами, внесеними згідно із Законом № 3633-IX від 11.04.2024}

забезпечують надання територіальним центрам комплектування та соціальної підтримки, Центральному управлінню та/або регіональним органам Служби безпеки України, відповідним підрозділам розвідувальних органів України відомостей про реєстрацію, банкрутство (ліквідацію) підприємств, установ і організацій, що належать до сфери їх управління, згідно із законодавством;

{Абзац тринадцятий статті 18 в редакції Закону № 1357-IX від 30.03.2021; із змінами, внесеними згідно із Законом № 3633-IX від 11.04.2024}

сприяють територіальним центрам комплектування та соціальної підтримки, Центральному управлінню та/або регіональним органам Служби безпеки України, відповідним підрозділам розвідувальних органів України у їхній роботі в мирний час та в особливий період;

{Абзац чотирнадцятий статті 18 в редакції Закону № 1357-IX від 30.03.2021; із змінами, внесеними згідно із Законом № 3633-IX від 11.04.2024}

одержують від місцевих органів виконавчої влади необхідну інформацію про характер мобілізаційних завдань (замовлень), встановлених підприємствам, установам і організаціям, які знаходяться на території відповідних населених пунктів, з метою

планування раціонального використання людських і матеріальних ресурсів під час мобілізації та у воєнний час;

вирішують разом з місцевими органами виконавчої влади питання щодо виконання мобілізаційних завдань (замовлень) підприємствами, установами і організаціями, що перебувають у комунальній власності або залучаються ними до виконання цих завдань (замовлень), у разі втрати зв'язку із зазначеними підприємствами, установами і організаціями під час мобілізації та у воєнний час;

забезпечують на території відповідних населених пунктів виконання законів України та інших нормативно-правових актів з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації.

Стаття 19. Судові органи

Організаційне забезпечення мобілізаційної підготовки Конституційного Суду України, Верховного Суду України та вищих спеціалізованих судів здійснює Кабінет Міністрів України, інших судів загальної юрисдикції - Державна судова адміністрація України.

Стаття 20. Органи прокуратури України

Офіс Генерального прокурора забезпечує мобілізаційну підготовку органів прокуратури України для функціонування в особливий період.

{Стаття 20 із змінами, внесеними згідно із Законом № 113-IX від 19.09.2019}

Розділ IV

ОБОВ'ЯЗКИ ПІДПРИЄМСТВ, УСТАНОВ І ОРГАНІЗАЦІЙ ТА ГРОМАДЯН ЩОДО МОБІЛІЗАЦІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА МОБІЛІЗАЦІЇ

Стаття 21. Обов'язки підприємств, установ і організацій щодо мобілізаційної підготовки та мобілізації

1. Підприємства, установи і організації зобов'язані:

планувати і здійснювати заходи щодо розробки мобілізаційних планів та підготовки до виконання покладених на них мобілізаційних завдань (замовлень) і забезпечувати поставку продукції згідно з укладеними договорами (контрактами) та надавати звіти з цих питань відповідним органам виконавчої влади, іншим державним органам та органам місцевого самоврядування, які є замовниками мобілізаційних завдань (замовлень);

у разі їх ліквідації (реорганізації) своєчасно сповіщати про це відповідні органи державної влади, інші державні органи та органи місцевого самоврядування, з якими укладено договори (контракти) на виконання мобілізаційних завдань (замовлень);

здійснювати під час мобілізації заходи щодо переведення виробництва (діяльності) на функціонування в умовах особливого періоду;

утримувати в належному стані техніку, будівлі, споруди та об'єкти інфраструктури, що належать для передачі в разі мобілізації Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, силам цивільного захисту або призначені для спільного з ними використання у воєнний час;

{Абзац п'ятий частини першої статті 21 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5404-VI від 02.10.2012; в редакції Закону № 3633-IX від 11.04.2024}

сприяти територіальним центрам комплектування та соціальної підтримки, Центральному управлінню та/або регіональним органам Служби безпеки України, відповідним підрозділам розвідувальних органів України у їхній роботі в мирний час та в особливий період;

{Абзац шостий частини першої статті 21 в редакції Законів № 1357-IX від 30.03.2021, № 3633-IX від 11.04.2024}

забезпечувати своєчасне оповіщення і прибуття працівників, які залучаються до виконання обов'язку щодо мобілізації у порядку, визначеному **частинами третьою - п'ятою** статті 22 цього Закону, на збірні пункти шляхом вжиття відповідних інформаційних та організаційно-технічних заходів із подальшою компенсацією витрат за здійснення такого процесу з Державного бюджету України, яка здійснюється не пізніше ніж через місяць після подання відповідного звернення у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

{Абзац сьомий частини першої статті 21 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5404-VI від 02.10.2012; в редакції Закону № 3633-IX від 11.04.2024}

забезпечувати в разі мобілізації доставку транспортних засобів та техніки на збірні пункти та у військові частини у строк та місце, зазначені в частковому наряді;

{Абзац восьмий статті 21 в редакції Закону № 3633-IX від 11.04.2024}

здійснювати заходи щодо підготовки до розгортання спеціальних формувань, призначених для передачі в разі мобілізації до Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту, розгортання та передачі їх в особливий період згідно з мобілізаційними планами;

{Абзац дев'ятий частини першої статті 21 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5404-VI від 02.10.2012; в редакції Закону № 3633-IX від 11.04.2024}

надавати під час мобілізації будівлі, споруди, транспортні та інші матеріально-технічні засоби Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, силам цивільного захисту згідно з мобілізаційними планами з наступним відшкодуванням їх вартості в порядку, встановленому законом;

{Абзац десятий частини першої статті 21 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5404-VI від 02.10.2012; в редакції Закону № 3633-IX від 11.04.2024}

створювати та утримувати мобілізаційні потужності, створювати і зберігати мобілізаційний резерв матеріально-технічних і сировинних ресурсів згідно з мобілізаційними завданнями (замовленнями);

забезпечувати формування і ведення страхового фонду документації на продукцію мобілізаційного та оборонного призначення;

вести військовий облік призовників, військовозобов'язаних та резервістів із числа працюючих, здійснювати заходи щодо бронювання військовозобов'язаних на період мобілізації та в особливий період і надавати звітність з цих питань відповідним органам

державної влади, іншим державним органам та органам місцевого самоврядування в установленому порядку;

{Абзац тринадцятий частини першої статті 21 із змінами, внесеними згідно із Законами № 2926-VI від 13.01.2011, № 1127-VII від 17.03.2014; в редакції Закону № 1357-IX від 30.03.2021}

надавати відповідним органам державної влади, іншим державним органам та органам місцевого самоврядування інформацію, необхідну для планування і здійснення мобілізаційних заходів;

утворювати мобілізаційні підрозділи та призначати працівників з питань мобілізаційної роботи;

сприяти своїм працівникам, які є резервістами, у виконанні ними обов'язків служби у військовому резерві та своєчасному їх направленню до органів військового управління, військових частин;

{Частину першу статті 21 доповнено абзацом шістнадцятим згідно із Законом № 1127-VII від 17.03.2014}

у разі реєстрації (перереєстрації), переобладнання чи зняття з обліку транспортних засобів, що можуть бути призначені для доукомплектування Збройних Сил України та інших військових формувань в особливий період, подавати до відповідних органів та підрозділів, що згідно із [Законом України "Про дорожній рух"](#) здійснюють державну реєстрацію та облік транспортних засобів, документи з відміткою відповідного районного (міського) територіального центру комплектування та соціальної підтримки про взяття їх на військовий облік (зняття з військового обліку);

{Частину першу статті 21 доповнено абзацом сімнадцятим згідно із Законом № 1275-VII від 20.05.2014; в редакції Закону № 1357-IX від 30.03.2021}

2. Підприємства, установи і організації, які є виконавцями мобілізаційних завдань (замовлень) з виробництва продукції, укладають договори (контракти) з підприємствами, установами і організаціями - виробниками (співвиконавцями) комплектуючих виробів, постачальниками матеріально-технічних засобів, сировини.

3. Підприємства, установи і організації не можуть відмовлятися від укладання договорів (контрактів) на виконання мобілізаційних завдань (замовлень), якщо їх можливості з урахуванням мобілізаційного розгортання та переданих їм матеріально-фінансових ресурсів дають змогу виконати ці мобілізаційні завдання (замовлення).

Стаття 22. Обов'язки громадян щодо мобілізаційної підготовки та мобілізації

1. Громадяни зобов'язані:

з'являтися за викликом до територіального центру комплектування та соціальної підтримки у строк та місце, зазначені в повістці (військовозобов'язані, резервісти Служби безпеки України - за викликом Центрального управління або регіонального органу Служби безпеки України, військовозобов'язані, резервісти розвідувальних органів України - за викликом відповідного підрозділу розвідувальних органів України), для взяття на

військовий облік військовозобов'язаних чи резервістів, визначення їх призначення на особливий період, направлення для проходження медичного огляду;

надавати в установленому порядку під час мобілізації будівлі, споруди, транспортні засоби та інше майно, власниками яких вони є, Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, силам цивільного захисту з наступним відшкодуванням державою їх вартості в порядку, встановленому законом;

проходити медичний огляд для визначення придатності до військової служби згідно з рішенням військово-лікарської комісії чи відповідного районного (міського) територіального центру комплектування та соціальної підтримки, закладів охорони здоров'я Служби безпеки України, а у розвідувальних органах України - за рішенням керівників відповідних підрозділів або військово-лікарської комісії Служби зовнішньої розвідки України, розвідувального органу Міністерства оборони України, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону.

Громадяни, які перебувають на військовому обліку, в добровільному порядку реєструють свій електронний кабінет призовника, військовозобов'язаного чи резервіста.

2. Громадяни, які перебувають у запасі і не призвані на військову службу або не залучені до виконання обов'язків щодо мобілізації за посадами, передбаченими штатами воєнного часу, під час мобілізації можуть бути відповідно до закону залучені до виконання робіт, які мають оборонний характер.

Громадяни, які здійснюють підприємницьку діяльність, виконують мобілізаційні завдання (замовлення) згідно з укладеними договорами (контрактами).

3. Під час мобілізації громадяни зобов'язані з'явитися:

військовозобов'язані та резервісти, які приписані до військових частин для проходження військової служби у воєнний час або до інших підрозділів чи формувань для виконання обов'язків за посадами, передбаченими штатами воєнного часу, - на збірні пункти територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки у строки, зазначені в отриманих ними повістках або мобілізаційних розпорядженнях;

резервісти, які проходять службу у військовому резерві, - до військових частин у строки, визначені командирами військових частин;

військовозобов'язані, резервісти Служби безпеки України - за викликом керівників органів, в яких вони перебувають на військовому обліку;

військовозобов'язані, резервісти розвідувальних органів України - за викликом керівників відповідних підрозділів;

особи, які уклали контракти про перебування у резерві служби цивільного захисту, - за викликом керівників відповідних органів управління центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері цивільного захисту.

Інші військовозобов'язані протягом 60 днів з дня набрання чинності указом Президента України про оголошення мобілізації, затвердженим Верховною Радою України, зобов'язані уточнити свої облікові дані через центри надання адміністративних послуг або електронний

кабінет призовника, військовозобов'язаного, резервіста, або у територіальному центрі комплектування та соціальної підтримки за місцем свого перебування або знаходження.

У разі отримання повістки про виклик до територіального центру комплектування та соціальної підтримки громадянин зобов'язаний з'явитися у зазначені у ній місце та строк.

У повістці про виклик до територіального центру комплектування та соціальної підтримки зазначаються:

- 1) прізвище, ім'я та по батькові і дата народження громадянина, якому адресована повістка;
- 2) найменування територіального центру комплектування та соціальної підтримки, що видав повістку;
- 3) мета виклику до територіального центру комплектування та соціальної підтримки;
- 4) місце, день і час явки за викликом;
- 5) підпис (електронний цифровий підпис) посадової особи, яка видала (сформувала) повістку;
- 6) реєстраційний номер повістки;
- 7) роз'яснення про наслідки неявки і про обов'язок повідомити про причини неявки.

Для громадян, які самостійно прибули до територіального центру комплектування та соціальної підтримки та підлягають направленню на навчання (підготовку) у зв'язку з призовом на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, час явки до територіального центру комплектування та соціальної підтримки встановлюється протягом двох місяців з дня проходження військово-лікарської комісії.

Під час вручення повістки представники територіального центру комплектування та соціальної підтримки на вимогу громадянина, якому вручається повістка, зобов'язані назвати свої прізвища, ім'я та по батькові, посади, а також пред'явити службові посвідчення.

Поважними причинами неприбуття громадянина у строк, визначений у повістці, які підтверджені документами відповідних уповноважених державних органів, установ та організацій (державної та комунальної форм власності), визнаються:

перешкода стихійного характеру, хвороба громадянина, воєнні дії на відповідній території та їх наслідки або інші обставини, які позбавили його можливості особисто прибути у визначені пункт і строк;

смерть його близького родича (батьків, дружини (чоловіка), дитини, рідних брата, сестри, діда, баби) або близького родича його дружини (чоловіка).

У разі неприбуття громадянин зобов'язаний у найкоротший строк, але не пізніше трьох діб від визначених у повістці дати і часу прибуття до територіального центру комплектування та соціальної підтримки, повідомити про причини неявки шляхом безпосереднього звернення до зазначеного у повістці територіального центру

комплектування та соціальної підтримки або в будь-який інший спосіб з подальшим його прибуттям у строк, що не перевищує сім календарних днів.

4. Громадяни, які перебувають у запасі, завчасно приписуються до військових частин для проходження військової служби у воєнний час або до інших підрозділів чи формувань для виконання обов'язків за посадами, передбаченими штатами воєнного часу.

5. Призов громадян на військову службу під час мобілізації або залучення їх до виконання обов'язків за посадами, передбаченими штатами воєнного часу, забезпечують місцеві органи виконавчої влади та здійснюють територіальні центри комплектування та соціальної підтримки або командири військових частин (військовозобов'язаних, резервістів Служби безпеки України - Центральне управління або регіональні органи Служби безпеки України, військовозобов'язаних, резервістів розвідувальних органів України - відповідний підрозділ розвідувальних органів України, осіб, які уклали контракти про перебування у резерві служби цивільного захисту, - відповідні органи управління центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері цивільного захисту).

Порядок проведення призову громадян на військову службу під час мобілізації, на особливий період визначається Кабінетом Міністрів України.

Цей порядок визначає:

механізм реалізації повноважень та взаємодію між місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями незалежно від підпорядкування і форми власності, органами військового управління, органами та підрозділами, що входять до системи поліції, та посадовими особами територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки з організації проведення призову громадян на військову службу під час мобілізації, на особливий період;

порядок оповіщення військовозобов'язаних та резервістів, їх прибуття до територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, військових частин Збройних Сил України, інших військових формувань, Центрального управління або регіонального органу Служби безпеки України чи відповідного підрозділу розвідувальних органів України;

процедуру перевірки військово-облікових документів громадян, уточнення персональних даних військовозобов'язаних та резервістів та внесення відповідних змін у військово-облікові документи;

порядок надання військовозобов'язаним та резервістам відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації, на особливий період та її оформлення;

організацію медичного огляду військовозобов'язаних та резервістів;

процедури оформлення призову на військову службу під час мобілізації, на особливий період;

механізм відправлення військовозобов'язаних та резервістів до місць проходження військової служби.

Військовозобов'язані та резервісти, які перебувають на зборах, у разі оголошення мобілізації продовжують перебувати на зборах. За необхідності зазначені особи

призиваються на військову службу командирами відповідних військових частин за розпорядженням Генерального штабу Збройних Сил України.

Особливості проходження медичного обстеження військовозобов'язаними та резервістами під час мобілізації, на особливий період визначаються Міністерством оборони України спільно з Міністерством охорони здоров'я України.

6. У період проведення мобілізації (крім цільової) громадяни України чоловічої статі віком від 18 до 60 років зобов'язані мати при собі військово-обліковий документ та пред'являти його за вимогою уповноваженого представника територіального центру комплектування та соціальної підтримки або поліцейського, а також представника Державної прикордонної служби України у прикордонній смузі, контрольованому прикордонному районі та на пунктах пропуску через державний кордон України.

Під час перевірки документів уповноважений представник територіального центру комплектування та соціальної підтримки або поліцейський здійснює фото- і відеофіксацію процесу пред'явлення та перевірки документів із застосуванням технічних приладів та засобів фото- та відеофіксації, а також може використовувати технічні прилади, засоби та спеціалізоване програмне забезпечення з доступом до Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів.

{Установити, що вимоги, зазначені у частині шостій статті 22, щодо здійснення уповноваженими представниками територіального центру комплектування та соціальної підтримки фото- і відеофіксації процесу пред'явлення та перевірки документів із застосуванням технічних приладів та засобів фото- та відеофіксації, застосовуються з 17.07.2024 р. згідно із Законом № 3633-IX від 11.04.2024}

{Стаття 22 із змінами, внесеними згідно із Законами № 2926-VI від 13.01.2011, № 5404-VI від 02.10.2012, № 1127-VII від 17.03.2014, № 1275-VII від 20.05.2014, № 267-VIII від 19.03.2015, № 1357-IX від 30.03.2021, № 2228-IX від 21.04.2022; в редакції Закону № 3633-IX від 11.04.2024}

Стаття 23. Відстрочка від призову на військову службу під час мобілізації

1. Не підлягають призову на військову службу під час мобілізації військовозобов'язані:

1) заброньовані на період мобілізації та на воєнний час за органами державної влади, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, а також за підприємствами, установами і організаціями в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, і перебувають на спеціальному військовому обліку;

2) визнані в установленому порядку особами з інвалідністю або відповідно до висновку військово-лікарської комісії тимчасово непридатними до військової служби за станом здоров'я на термін 6-12 місяців (з наступним проходженням військово-лікарської комісії);

3) жінки та чоловіки, на утриманні яких перебувають троє і більше дітей віком до 18 років, крім тих, які мають заборгованість із сплати аліментів, сукупний розмір якої перевищує суму платежів за три місяці;

4) жінки та чоловіки, які мають дитину (дітей) віком до 18 років, якщо другий з батьків такої дитини (дітей) помер, позбавлений батьківських прав, визнаний зниклим безвісти або

безвісно відсутнім, оголошений померлим, відбуває покарання у місцях позбавлення волі, а також коли особа самостійно виховує та утримує дитину за рішенням суду або запис про батька такої дитини в Книзі реєстрації народжень здійснений на підставі [частини першої статті 135 Сімейного кодексу України](#);

5) жінки та чоловіки, опікуни, піклувальники, прийомні батьки, батьки-вихователі, які виховують дитину з інвалідністю віком до 18 років;

6) жінки та чоловіки, опікуни, піклувальники, прийомні батьки, батьки-вихователі, які виховують дитину, хвору на тяжкі перинатальні ураження нервової системи, тяжкі вроджені вади розвитку, рідкісні орфанні захворювання, онкологічні, онкогематологічні захворювання, дитячий церебральний параліч, тяжкі психічні розлади, цукровий діабет I типу (інсулінозалежний), гострі або хронічні захворювання нирок IV ступеня, дитину, яка отримала тяжку травму, потребує трансплантації органа, потребує паліативної допомоги, що підтверджується документом, виданим лікарсько-консультативною комісією закладу охорони здоров'я в порядку та за формою, встановленими центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, але якій не встановлено інвалідність;

7) жінки та чоловіки, на утриманні яких перебуває повнолітня дитина, яка є особою з інвалідністю I чи II групи;

8) усиновлювачі, на утриманні яких перебуває дитина (діти), яка (які) до моменту усиновлення була (були) дитиною-сиротою (дітьми-сиротами) або дитиною (дітьми), позбавленою (позбавленими) батьківського піклування, віком до 18 років, опікуни, піклувальники, прийомні батьки, батьки-вихователі, патронатні вихователі, на утриманні яких перебуває дитина-сирота (діти-сироти) або дитина (діти), позбавлена (позбавлені) батьківського піклування, віком до 18 років;

9) зайняті постійним доглядом за хворою дружиною (чоловіком), дитиною та/або своїми батьком чи матір'ю (батьком чи матір'ю дружини (чоловіка), якщо вона сама потребує постійного догляду за висновком медико-соціальної експертної комісії або лікарсько-консультативної комісії закладу охорони здоров'я, або рішенням експертної команди з оцінювання повсякденного функціонування особи, померла (загинула), визнана зниклою безвісти або безвісно відсутньою, оголошена померлою, і батько чи мати дружини не має інших працездатних членів сім'ї, які зобов'язані та можуть здійснювати за ними догляд), які за висновком медико-соціальної експертної комісії або лікарсько-консультативної комісії закладу охорони здоров'я, чи рішенням експертної команди з оцінювання повсякденного функціонування особи потребують постійного догляду;

{Пункт 9 частини першої статті 23 в редакції Закону № 4170-IX від 19.12.2024}

10) опікун особи, визнаної судом недієздатною;

11) які мають дружину (чоловіка) з числа осіб з інвалідністю I чи II групи;

12) які мають дружину (чоловіка) з числа осіб з інвалідністю III групи, встановленої внаслідок онкологічного захворювання, відсутності кінцівок (кінцівки), кистей рук (кисті руки), стоп ніг (стопа ноги), одного з парних органів, або за наявності у особи з інвалідністю III групи онкологічного захворювання, психічного розладу, церебрального паралічу або інших паралітичних синдромів;

13) які мають одного із своїх батьків з інвалідністю I чи II групи або одного з батьків дружини (чоловіка) з числа осіб з інвалідністю I чи II групи, за умови відсутності інших осіб, які не є військовозобов'язаними та відповідно до закону зобов'язані їх утримувати (крім випадків, якщо такі особи самі є особами з інвалідністю, потребують постійного догляду, перебувають під арештом (крім домашнього арешту), відбувають покарання у вигляді обмеження чи позбавлення волі). У разі відсутності невійськовозобов'язаних осіб здійснювати догляд за особою з інвалідністю I чи II групи може лише одна особа з числа військовозобов'язаних за вибором такої особи з інвалідністю;

14) члени сім'ї другого ступеня споріднення особи з інвалідністю I або II групи, зайняті постійним доглядом за нею (не більше одного та за умови відсутності членів сім'ї першого ступеня споріднення або якщо члени сім'ї першого ступеня споріднення самі потребують постійного догляду за висновком медико-соціальної експертної комісії або лікарсько-консультативної комісії закладу охорони здоров'я, або рішенням експертної команди з оцінювання повсякденного функціонування особи). У разі відсутності членів сім'ї першого та другого ступеня споріднення норма цього пункту поширюється на членів сім'ї третього ступеня споріднення особи з інвалідністю I або II групи;

{Пункт 14 частини першої статті 23 в редакції Закону № 4170-IX від 19.12.2024}

15) жінки та чоловіки, які мають дитину (дітей) віком до 18 років і чоловіка (дружину), який (яка) проходить військову службу за одним із видів військової служби, визначених **частиною шостою** статті 2 Закону України "Про військовий обов'язок і військову службу";

16) керівники міністерств та їх заступники, керівники державних органів, органів державного управління, юрисдикція яких поширюється на всю територію України;

17) народні депутати України, депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим;

18) судді, судді Конституційного Суду України, члени Вищої ради правосуддя, члени Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, керівник служби дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя, його заступник, дисциплінарні інспектори Вищої ради правосуддя;

19) Уповноважений Верховної Ради України з прав людини;

20) Голова та інші члени Рахункової палати;

21) працівники органів військового управління (органів управління), військових частин (підрозділів) Міністерства оборони України, Збройних Сил України, Державної спеціальної служби транспорту, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України, Управління державної охорони України, апарату Міністерства внутрішніх справ України та експерти установ експертної служби Міністерства внутрішніх справ України;

22) дипломатичні службовці, які займають дипломатичні посади, Міністерства закордонних справ України, а також особи, які мають дипломатичний ранг Надзвичайний і Повноважний Посол;

23) державні службовці, які готують висновки до проектів нормативно-правових актів, проводять їх фахову, наукову, юридичну експертизу та/або експертизу прийнятих нормативно-правових актів, державні службовці, які безпосередньо виконують функції із забезпечення кібербезпеки, кіберзахисту та безпеки інформаційних технологій, роботи з розроблення програмного забезпечення, адміністрування баз даних, впровадження та підтримки новітніх інформаційно-комунікаційних технологій в органах, що забезпечують діяльність Президента України, Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України;

24) інші військовозобов'язані або окремі категорії громадян у передбачених законом випадках.

2. Особи з інвалідністю, а також особи, зазначені в [пунктах 3-15](#) частини першої цієї статті, у зазначений період можуть бути прийняті на військову службу за контрактом.

3. Призову на військову службу під час мобілізації, на особливий період не підлягають також:

1) здобувачі професійної, фахової передвищої та вищої освіти, які навчаються за денною або дуальною формою здобуття освіти і здобувають рівень освіти, що є вищим за раніше здобутий рівень освіти у послідовності, визначеній [частиною другою](#) статті 10 Закону України "Про освіту", а також докторанти та особи, зараховані на навчання до інтернатури;

{Пункт 1 частини третьої статті 23 із змінами, внесеними згідно із Законом № 4574-IX від 21.08.2025}

2) наукові і науково-педагогічні працівники закладів вищої та фахової передвищої освіти, наукових установ та організацій, які мають науковий ступінь, і педагогічні працівники закладів фахової передвищої освіти, професійної освіти, закладів загальної середньої освіти, за умови що вони працюють відповідно у закладах вищої чи фахової передвищої освіти, наукових установах та організаціях, закладах професійної чи загальної середньої освіти за основним місцем роботи не менш як на 0,75 ставки;

{Пункт 2 частини третьої статті 23 із змінами, внесеними згідно із Законом № 4574-IX від 21.08.2025}

3) жінки та чоловіки, чий близькі родичі (чоловік, дружина, син, донька, батько, мати або рідний (повнорідний, неповнорідний) брат чи сестра) загинули або пропали безвісти під час проведення антитерористичної операції з числа:

{Абзац перший пункту 3 частини третьої статті 23 із змінами, внесеними згідно із Законом № 3916-IX від 21.08.2024}

військовослужбовців або працівників утворених відповідно до законів України військових формувань, що захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, які загинули або пропали безвісти під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення;

працівників підприємств, установ, організацій, які залучалися до забезпечення проведення антитерористичної операції та загинули або пропали безвісти під час

забезпечення проведення антитерористичної операції безпосередньо в районах та у період її проведення;

осіб, які загинули або пропали безвісти під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення у складі добровольчих формувань, що були утворені або самоорганізувалися для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, за умови що в подальшому такі добровольчі формування були включені до складу утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів;

осіб, які загинули або пропали безвісти під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах її проведення у складі добровольчих формувань, що були утворені або самоорганізувалися для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, але в подальшому такі добровольчі формування не були включені до складу утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів і виконували завдання антитерористичної операції у взаємодії з утвореними відповідно до законів України військовими формуваннями та правоохоронними органами;

4) жінки та чоловіки, чиї близькі родичі (чоловік, дружина, син, донька, батько, мати або рідний (повнорідний, неповнорідний) брат чи сестра) загинули або зникли безвісти за особливих обставин під час здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, а також під час забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії проти України під час дії воєнного стану;

{Пункт 4 частини третьої статті 23 із змінами, внесеними згідно із Законом № 3916-IX від 21.08.2024; в редакції Закону № 4062-IX від 20.11.2024}

5) члени сімей (чоловік, дружина, син, донька, батько, мати, рідний (повнорідний, неповнорідний) брат чи сестра) осіб, яким посмертно присвоєно звання Герой України за громадянську мужність, патріотизм, героїчне відстоювання конституційних засад демократії, прав і свобод людини, самовіддане служіння Українському народові, виявлені під час Революції Гідності (листопад 2013 року - лютий 2014 року);

{Пункт 5 частини третьої статті 23 із змінами, внесеними згідно із Законом № 3916-IX від 21.08.2024}

6) особи, стосовно яких у визначеному законом порядку встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України. Такі особи можуть бути призвані на військову службу за їх згодою.

{Частину третю статті 23 доповнено пунктом 6 згідно із Законом № 4062-IX від 20.11.2024}

4. Особи, зазначені у **пунктах 1-5** частини третьої цієї статті, у зазначений період можуть бути прийняті на військову службу за контрактом.

5. Не підлягають призову на військову службу під час мобілізації до досягнення 25-річного віку військовозобов'язані, які пройшли базову загальновійськову підготовку

відповідно до [статті 10¹](#) Закону України "Про військовий обов'язок і військову службу" чи базову військову службу. Такі особи у зазначений період можуть бути призвані на військову службу за їх згодою.

6. Не підлягають призову на військову службу під час мобілізації військовозобов'язані з числа громадян, які проходили військову службу та були звільнені зі служби у запас у зв'язку із звільненням з полону. Такі особи можуть бути призвані на військову службу за їх згодою.

7. Перевірка підстав щодо надання військовозобов'язаним відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації та її оформлення здійснюється територіальними центрами комплектування та соціальної підтримки.

8. Відстрочка від призову на військову службу під час мобілізації може оформлюватися за допомогою Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів на підставі даних, отриманих з інших державних реєстрів або баз даних, які підтверджують, що військовозобов'язаний має право на одну з вищезазначених відстрочок. Порядок оформлення відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації за допомогою цього реєстру визначається Кабінетом Міністрів України.

9. Єдиним державним реєстром призовників, військовозобов'язаних та резервістів забезпечується неможливість надання відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації більше ніж одному військовозобов'язаному з підстав, зазначених у [пунктах 9-14](#) частини першої цієї статті.

{Стаття 23 із змінами, внесеними згідно із Законами № 1575-VII від 03.07.2014, № 1614-VII від 25.07.2014, № 259-VIII від 18.03.2015, № 277-VIII від 07.04.2015, № 339-VIII від 21.04.2015, № 413-VIII від 14.05.2015, № 570-VIII від 01.07.2015, № 1387-VIII від 31.05.2016, № 2226-VIII від 06.12.2017, № 2745-VIII від 06.06.2019, № 1357-IX від 30.03.2021, № 2122-IX від 15.03.2022, № 2169-IX від 01.04.2022, № 2196-IX від 14.04.2022, № 2491-IX від 29.07.2022, № 2732-IX від 04.11.2022, № 3161-IX від 28.06.2023, № 3441-IX від 08.11.2023; в редакції Закону № 3633-IX від 11.04.2024}

Розділ V

БРОНЮВАННЯ ВІЙСЬКОВОЗОВОБ'ЯЗАНИХ НА ПЕРІОД МОБІЛІЗАЦІЇ ТА НА ВОЄННИЙ ЧАС

Стаття 24. Мета бронювання військовозобов'язаних

Бронювання військовозобов'язаних, які перебувають у запасі, здійснюється в мирний та у воєнний час з метою забезпечення функціонування органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, а також підприємств, установ і організацій в особливий період.

Стаття 25. Організація і порядок бронювання військовозобов'язаних

1. Бронюванню підлягають військовозобов'язані, які працюють або проходять службу:

1) в органах державної влади, інших державних органах, органах місцевого самоврядування на посадах:

державної служби **категорії "А"**, голів обласних, районних, районних у місті (у разі створення) рад, сільських, селищних, міських голів - усі військовозобов'язані;

державної служби **категорій "Б", "В"**, в органах місцевого самоврядування - не більше 50 відсотків кількості військовозобов'язаних цих категорій у зазначених органах;

2) в органах державної влади, інших державних органах, Національній поліції України, Національному антикорупційному бюро України, Державному бюро розслідувань, органах прокуратури, Бюро економічної безпеки України, Державній службі України з надзвичайних ситуацій, Державній кримінально-виконавчій службі України, Службі судової охорони, в судах, установах системи правосуддя та органах досудового розслідування (крім військовозобов'язаних, зазначених у пункті 1 цієї частини), а також на штатних посадах патронатних служб державних органів, юрисдикція яких поширюється на всю територію України;

3) на підприємствах, в установах і організаціях, яким встановлено мобілізаційні завдання (замовлення), у разі якщо це необхідно для виконання встановлених мобілізаційних завдань (замовлень);

4) на підприємствах, в установах і організаціях, які є критично важливими для забезпечення потреб Збройних Сил України, інших військових формувань або функціонування економіки та забезпечення життєдіяльності населення в особливий період, у тому числі кінцеві бенефіціарні власники таких підприємств, які не є їх працівниками. **Критерії та порядок**, за якими здійснюється визначення підприємств, установ і організацій, які є критично важливими для функціонування економіки та забезпечення життєдіяльності населення в особливий період, а також критично важливими для забезпечення потреб Збройних Сил України, інших військових формувань в особливий період, встановлюються Кабінетом Міністрів України.

2. **Порядок** та організація бронювання, критерії, перелік посад і професій, а також обсяги бронювання військовозобов'язаних визначаються цим Законом та нормативно-правовими актами Кабінету Міністрів України, прийнятими на його виконання.

3. Органи державної влади, інші державні органи, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації, що здійснюють бронювання військовозобов'язаних, зобов'язані оформити відстрочку від призову на військову службу під час мобілізації військовозобов'язаних, які заброньовані у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, у районному (міському) територіальному центрі комплектування та соціальної підтримки, на території відповідальності якого вони розміщуються.

{Стаття 25 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1127-VII від 17.03.2014; в редакції Законів № 2732-IX від 04.11.2022, № 3633-IX від 11.04.2024}

Розділ VI

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ПРО МОБІЛІЗАЦІЙНУ ПІДГОТОВКУ ТА МОБІЛІЗАЦІЮ

Стаття 26. Відповідальність за організацію мобілізаційної підготовки та стан мобілізаційної готовності

1. Відповідальність за організацію мобілізаційної підготовки та стан мобілізаційної готовності органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, адміністративно-територіальних одиниць і населених пунктів, Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту та підприємств, установ і організацій покладається на відповідних керівників.

{Частина перша статті 26 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5404-VI від 02.10.2012}

2. Посадові особи, винні в порушенні законів України та інших нормативно-правових актів з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації, а також громадяни за невиконання своїх обов'язків щодо мобілізаційної підготовки та мобілізації несуть відповідальність згідно із законом.

Розділ VI¹.

ЗАХОДИ ВПЛИВУ ЩОДО ГРОМАДЯН, ЯКІ НЕ ВИКОНУЮТЬ ОБОВ'ЯЗКИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ЦИМ ЗАКОНОМ, ПІД ЧАС МОБІЛІЗАЦІЇ

Стаття 27. Заходи впливу

1. У разі невиконання під час мобілізації громадянином обов'язків, передбачених **частинами першою, третьою** статті 22 цього Закону, та вчинення ним адміністративного правопорушення, передбаченого **статтею 210¹** Кодексу України про адміністративні правопорушення, керівник територіального центру комплектування та соціальної підтримки звертається до органів та підрозділів, що входять до системи поліції, щодо здійснення адміністративного затримання та доставлення такого громадянина до територіального центру комплектування та соціальної підтримки.

У разі отримання письмової відповіді про неможливість здійснити адміністративне затримання та доставлення громадянина до територіального центру комплектування та соціальної підтримки його керівник протягом п'яти днів з дня отримання такої відповіді надсилає такому громадянину в паперовій формі засобами поштового зв'язку рекомендованим листом з повідомленням про вручення на адресу його місцезнаходження, місця проживання чи перебування вимогу про виконання обов'язку (обов'язків) військовозобов'язаним, резервістом (далі - вимога).

2. **Форма** та зміст вимоги визначаються Міністерством оборони України.

3. Днем вручення вимоги є:

1) день вручення вимоги під розписку засобами поштового зв'язку;

2) день проставлення у поштовому повідомленні відмітки про відмову отримати вимогу чи відмітки про неможливість вручення вимоги особі з інших причин за адресою місцезнаходження, місця проживання чи перебування особи, повідомленою цією особою територіальному центру комплектування та соціальної підтримки;

3) день проставлення у поштовому повідомленні відмітки про відмову отримати вимогу чи відмітки про неможливість вручення вимоги особі з інших причин за адресою місцезнаходження, місця проживання чи перебування особи, що зареєстровані у

встановленому законом порядку, якщо ця особа не повідомила територіальному центру комплектування та соціальної підтримки іншої адреси.

4. У разі якщо громадянин добровільно протягом 10 календарних днів з дня вручення вимоги не виконав зазначеного у ній обов'язку (обов'язків), територіальний центр комплектування та соціальної підтримки звертається до суду в порядку, встановленому законом, з приводу тимчасового обмеження такого громадянина у праві керування транспортним засобом під час мобілізації - на строк до виконання або відкликання такої вимоги.

5. Вимога вважається виконаною у разі виконання громадянином обов'язку (обов'язків), зазначеного у вимозі.

6. Вимога вважається відкликаною у разі припинення або завершення строку мобілізації.

7. У разі виникнення обставин, передбачених **частиною п'ятою** цієї статті, територіальний центр комплектування та соціальної підтримки, керівник якого видав вимогу, не пізніше наступного робочого дня з дня їх виникнення видає громадянину та/або його представнику документ, який підтверджує виконання вимоги.

8. У разі виникнення обставин, передбачених **частиною п'ятою** цієї статті, та призову громадянина на військову службу під час мобілізації територіальний центр комплектування та соціальної підтримки, керівник якого видав вимогу, не пізніше наступного робочого дня з дня виникнення таких обставин надсилає органу державної виконавчої служби, на примусовому виконанні якого перебуває рішення суду про тимчасове обмеження такого громадянина у праві керування транспортним засобом під час мобілізації, повідомлення про виконання вимоги.

{Закон доповнено розділом VII згідно із Законом № 3633-IX від 11.04.2024}

Розділ VII ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

2. Кабінету Міністрів України протягом трьох місяців з дня набрання чинності цим Законом:

подати до Верховної Ради України пропозиції про внесення змін до законів України, що впливають із цього Закону;

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

забезпечити підготовку і видання нормативно-правових актів, що впливають із цього Закону;

забезпечити перегляд і скасування міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів, що суперечать цьому Закону.

3. До набрання чинності законом, що визначатиме порядок відшкодування вартості майна, яке було примусово відчужено у власника під час мобілізації, таке відшкодування здійснюється у встановленому Кабінетом Міністрів України порядку.

Президент України

Л.КРАВЧУК

м. Київ
21 жовтня 1993 року
№ 3543-XII

Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію
Закон України від 21.10.1993 № 3543-XII
Редакція від **12.09.2025**, підстава — [4574-IX](#)
Постійна адреса:
<https://zakon.rada.gov.ua/go/3543-12>

Законодавство України
станом на 23.10.2025
чинний

3543-12

Публікації документа

- Відомості Верховної Ради України від 02.11.1993 — 1993 р., № 44, стаття 416
- Голос України від 12.11.1993